

WSPÓLPRACA KULTURALNA POMIĘDZY ČSR A NRD

Ożywioną współpracę kulturalną pomiędzy ČSR a NRD zainicjowała deklaracja obu państw z dn. 11 IX 1956. Obejmowała ona nie tylko umowy dotyczące dziedzin gospodarczych, ale zapoczątkowała również współpracę między Akademiami Nauk ČSR i NRD. Równocześnie nastąpiło otwarcie centrum informacyjnego NRD w Pradze, a w Berlinie ośrodka informacyjnego Czechosłowacji¹.

W r. 1957 rozwinięto i pogłębiono rozpoczętą w roku poprzednim współpracę. Od 11 do 14 I 1957 r. odbywały się w Berlinie rozmowy między przedstawicielami Akademii Nauk obu państw na temat planu współpracy na cały rok. Dnia 29 stycznia tegoż roku podpisano w Pradze umowę rządową o pogłębieniu wszechstronnej współpracy kulturalnej, a 2 lutego ustalono plan pracy, który przewidywał zwiększenie wymiany studentów, aspirantów, uczonych, artystów i wystaw artystycznych².

Uniwersytet im. Humboldta w Berlinie nawiązał współpracę z Uniwersytetem Karola w Pradze. Urządzane corocznie „tygodnie przyjaźni” są podsumowaniem wyników współpracy i okazją do uzgodnienia dalszych planów w tej dziedzinie. Ostatni „tydzień przyjaźni” (23—28 maja 1959) obchodzono szczególnie uroczystie w Berlinie. W skład delegacji ČSR, pod kierownictwem rektora Uniwersytetu Karola w Pradze, prof. dr Jaroslawa Procházki, weszło 15 uczonych i 5 przedstawicieli ze strony studentów. Wśród uczonych, którzy w ramach delegacji przyjechali do Berlina, byli: prof. dr E. Burian, członek Akademii Nauk Czechosłowacji, znany specjalista w dziedzinie chirurgii plastycznej; prof. dr E. Kubát, jeden z najwybitniejszych pediatrów, doc. dr M. Fučík, którego specjalnością jest gastroenterologia i terapia snem; prof. dr M. Kalétow, topolog, członek Akademii Nauk Czechosłowacji, laureat nagrody państwowej ČSR; matematyk prof. dr V. Kořinek i historyk prof. dr O. Riha.

„Tydzień przyjaźni 1959” odbywał się pod hasłem: „Nasza wspólna walka z militarystką zachodnioniemiecką”. Na ten temat wypowiedzieli się na uroczystości inauguracyjnej w dniu 23 maja 1959 r. prof. dr Procházka oraz prorektor Uniwersytetu im. Humboldta prof. dr Naumann. W dn. 25, 26 i 27 maja wygłoszono szereg wykładów, których wysłuchanie udostępniono nie tylko studentom i naukowcom, ale także całemu społeczeństwu³. Tematem wspólnych obrad naukowców ČSR i NRD były problemy budowy socjalizmu w obu zaprzyjaźnionych krajach opierającej się na ścisłym powiązaniu nauki i praktyki. Drugim zagadnieniem, omawianym w czasie obrad, to problem solidarności sił postępowych w obliczu odwetowych wystąpień tzw. „Niemców sudeckich” i wspólna walka z odradzającym się militarystką zachodnioniemiecką⁴.

Ożywione stosunki kulturalne między ČSR i NRD zaznaczyły się m. in. w czasie trwania tzw. Praskiej Wiosny. Opera Państwowa NRD udała się w r. 1959 do Pragi na tę imprezę z bardzo urozmaiconym programem. Szczególnym powodzeniem cieszyło się tam wystawienie opery pt. „Ariodante” Haendla oraz Monteverdiego „Koronacja Poppei”⁵. Teatr Narodowy z Pragi, który przyjechał z rewizytą do Berlina, wystawił balet „Otello” czeskiego kompozytora J. Hanusa. Przedstawienia

¹ Por. „Jahrbuch der DDR 1957”. Verlag der Wissenschaft Berlin.

² Por. „Jahrbuch der DDR 1958”.

³ Por. Dr Werner Richter, Prager Gelehrte zu Gast Freundschaftswoche 1959 der Humboldt-Universität und der Prager Karls-Universität, „Neues Deutschland”, nr 139 vom 23 V 59.

⁴ Por. „Freundschaft zweier Universitäten“ w „Berliner Zeitung”, nr 117 vom 23 V 59.

⁵ Dr Horst Seeger, Bewunderung und Anerkennung Haendel — Aufführungen der Deutschen Staatsoper begeisterten beim „Prager Frühling”. „Neues Deutschland”, nr 143 vom 27 V 59.

cieszyły się wielkim powodzeniem u publiczności NRD⁶. W r. 1957 Teatr Narodowy z Weimaru i Chór Radiowy z Lipska gościł w Czechosłowacji, a Teatr Wojskowy ČSR z Pragi i Chór Filharmonii Narodowej ČSR występował na terenie NRD. Następnie do Czechosłowacji wyruszył Chór Radia NRD i Orkiestra Symfoniczna z Lipska pod dyrekcją laureata Nagrody Państwowej NRD Heinza Bongratza i Horsta Steina⁷.

Wystawa Sztuki Ludowej ČSR, która się odbyła w Centrum Informacyjnym w Berlinie, cieszyła się wielkim zainteresowaniem i przyczyniła bardzo do spopularyzowania tej dziedziny kultury czeskiej w NRD. Z Galerii Narodowej w Pradze wypożyczono dla NRD wystawę pt. „Niemieckie malarstwo 19 wieku” i udostępniono ją publiczności w salach Państwowego Muzeum w Berlinie⁸. Wystawę ilustracji czeskiej, która odwiedziła Schwerin, Stralsund, Erfurt i in. miasta, obejrzało około 10 tys. widzów⁹. W Pradze zorganizowano wystawę dorobku artystycznego laureata nagrody państwowej NRD Fritza Cremera. Prasa czechosłowacka uznała wydarzenie to za bardzo ważne w życiu kulturalnym kraju.

W całej Czechosłowacji cieszyły się wielkim powodzeniem występy dwóch cyrków NRD: cyrku Buscha i cyrku „Aeros”.

W dniach 3—12 XII 1956 odbyła się w NRD konferencja wydawnicza, na której zaproszony przez ówczesnego ministra kultury dra h. c. J. R. Bechera komitet powziął postanowienie o stałym udziale zaprzyjaźnionych z NRD państw demokracji ludowej w lipskich Targach Księgarskich. Od tego czasu zacieśnia się stale współpraca ČSR i NRD w dziedzinie literatury.

Szczególnie popularny w Czechosłowacji i NRD wydaje się być Egon Erwin Kisch. Jest to zupełnie zrozumiałe, gdy zważymy, że urodzony w Pradze, słynny „szalony reporter”, który wiele lat spędził w Niemczech, stanowi przez swą twórczość doskonały łącznik pomiędzy twórczością literacką obu zaprzyjaźnionych krajów. W Pradze zorganizowano w marcu 1959 r. wystawę poświęconą życiu i zasługom Egona Erwina Kischa, a prasa NRD donosi o ukazaniu się w Wydawnictwie P. Lista w Lipsku tomu pt. „Praskie Spotkanie”. Tom ten jest poświęcony pisarzom, którzy pochodząc z Czechosłowacji odegrali poważną rolę w życiu literackim Niemiec. Znajdujemy tu obok sylwetki Egona Erwina Kischa także inne nazwiska, np. Jarosława Haška, S. K. Neumanna i F. Kafki. Autorem tomu jest Gustav Janouch¹⁰.

Z okazji dwusetnej rocznicy urodzin Fryderyka Schillera Praski Instytut Literatury Narodowej zorganizował wystawę obrazującą wpływ tego wielkiego poety na literaturę czeską i teatr czeski. Pierwsze tłumaczenie dramatu Schillera „Zbójcy”, dokonane przez K. E. Tháma, datuje się z r. 1786. Od tego czasu „Zbójcy” są stałą pozycją repertuarów teatru czeskiego. W 1916 r. inscenizacja „Zbójców” wywołała demonstrację przeciwko monarchii austro-węgierskiej. Prace teoretyczne Schillera na temat roli teatru w dziedzinie wychowania moralnego tłumaczone w r. 1793 zyskały sobie wśród młodych patriotów czeskich wielu czytelników i w tym samym roku zostały wydane po raz drugi. Obchody setnej rocznicy urodzin Schillera w r. 1859, pierwsze wspólne od r. 1848 zapoczątkowały współpracę kulturalną obu narodów — czeskiego i niemieckiego. Współpracę tę kontynuuje m. in. Praskie Wydawnictwo Państwowe, które wydało ostatnio kolejny tom zbiorowego wydania dzieł Schillera, obejmujący jego pierwsze cztery dramaty¹¹.

⁶ Por. „Getanzter Otello“ aus Prag. Ein Erfolg des tschechischen Nationaltheater - Ballets „Berliner Zeitung“, nr 244 vom 20 X 59.

⁷ Por. „Jahrbuch der DDR 1958“.

⁸ Por. „Jahrbuch der DDR 1958“.

⁹ Por. „Jahrbuch der DDR 1957“.

¹⁰ Zob. Hasek Kisch und andere, „Berliner Zeitung“ vom 26 II 60.

¹¹ Zob. „Schiller-Ehrung in der ČSR“ w „Sonntag“ nr 1 vom 3 I 60.

Czechosłowacja przejęła również pierwszą nową formę muzyki rozrywkowej z NRD, mianowicie tzw. taniec Lipsi. Nazwa pochodzi od miejsca powstania tego tańca: Lipska. Taniec ten zyskał sobie w Czechosłowacji wielu zwolenników i został wprowadzony do programu szkół tańca, zespołów tanecznych i telewizji. Staje się on też coraz popularniejszy w życiu towarzyskim Czechosłowacji. Popularyzowaniem tańca „Lipsi” pomaga Czechosłowacja wydatnie tym czynnikom NRD, które starają się o powstanie oryginalnej sztuki rozrywkowej w państwach socjalistycznych.

W styczniu 1960 r. ustalono nowy plan współpracy w dziedzinie kulturalnej między CSR a NRD. W Ministerstwie Spraw Zagranicznych NRD podpisał ten plan ze strony Czechosłowacji ambasador Otto Klicka, a ze strony NRD Rudolf Engel, kierownik departamentu kulturalno-politycznego Ministerstwa Spraw Zewnętrznych NRD. Plan ten obejmuje przede wszystkim współpracę w dziedzinie badań naukowych i wymianę doświadczeń w realizowaniu głównych zadań ekonomicznych obydwu zaprzyjaźnionych krajów¹².

Teresa Piotrowiak

¹² Zob. „Kulturabkommen DDR—CSR“ „Neues Deutschland“ nr 23 vom 23 I 60.